

Sverige saknar inte pengar – vi har för få människor

Kristianstadsbladet den 15 augusti 2024

Vilken yrkesgrupp behöver vi färre av? Visst behöver Sverige fler poliser? Och fler lärare och förskollärare så att vi kan ha mindre klasser i skolan och förskolan! Säkerhetsläget i världen kräver ett större försvar, och för att värna Sveriges konkurrenskraft behöver vi fler ingenjörer. Eller vad sägs om fler händer i vården så att vi bättre kan ta hand om gamla och sjuka?

Buden från politiker och opinionsbildare är många om vad Sverige borde satsa mer på. Välviljan är genuin, argumenten ofta goda. Dessutom finns numera två nya svar när någon dysterkvist frågar hur allt detta ska finansieras.

Vissa föreslår att Sverige ska öka statsskulden och låna till angelägna behov och investeringar. Det kan vi kosta på oss efter att under lång tid ha sparat i den offentliga ekonomin och minskat statsskulden, menar de.

Andra föreslår att vi ska skapa mer pengar. Riksdagen kan säga åt Riksbanken att sätta fart på sedelpressarna. För dessa nyskapade pengar kan den offentliga sektorn utbilda och anställa både lärare och militärer.

Det första argumentet är vanligt bland etablerade opinionsbildare och politiker. Det andra är mindre ortodox och är kopplat till den ekonomiska teorin modern monetary theory, eller modern penningteori som den kallas på svenska. Båda argumenten utgår från helt korrekta premisser.

Om vi vill kan Sverige skapa hur mycket svenska kronor som helst. Det skulle också vara fullt möjligt för Sverige att låna stora belopp och ändå ha avsevärt lägre statsskuld än de flesta andra EU-länder.

Men inget av detta ger oss fler poliser eller undersköterskor. Det är nämligen inte i första hand pengar som saknas i Sverige. Det är människor. I synnerhet människor i arbetsför ålder.

Antalet svenskar växer långsammare än på länge. Samtidigt växer andelen som är äldre än 80 år. Med tanke på hur livslängden utvecklas kommer den trenden fortsätta åtminstone till slutet av 2030-talet. Dessutom har Statistiska centralbyrån (SCB) meddelat att svenskars barnafödande är rekordlågt.

Som extra lök på laxen har våra politiker enats om att kraftigt strama åt invandringen. Nyligen meddelade migrationsminister Maria Malmer Stenergard (M) inte utan stolthet att Sverige numera har negativ nettoinvandring: Fler utvandrar än invandrar till Sverige. Det har inte hänt sedan 1973.

Vi gör det verkligen inte lätt för oss.

Ibland kan ekonomi verka krångligt. Statsskulsdefinitioner och inflationssiffror kastas hit och dit. Men i grunden är ekonomi en fråga om resursanvändning. Hur använder vi vår tid och vår

arbetskraft? Om befolkningen inte växer kan vi inte få fler som arbetar i alla sektorer. Så enkelt är det.

Det går fortfarande att förändra Sverige så att fler jobbar med angelägna uppgifter. Men det tar tid och kräver prioriteringar. Förskollärarytbildningen är numera tre och ett halvt års högskolestudier – vid normal studietakt. Och den som utbildar sig till förskollärare kan inte samtidigt bli polis. Den bistra sanningen är att om fler ska jobba med något yrke som anses särskilt angeläget, måste färre jobba någon annanstans.

Nästa gång någon säger att Sverige behöver fler poliser, sjuksköterskor eller ingenjörer, fråga inte hur det ska finansieras. Fråga vilken yrkesgrupp vi är beredda att minska!

Andreas Bergh